

Klimat- och näringslivsdepartementet
Sekretariatet för EU och internationella frågor

Rådets möte (miljöministrarna) den 17 juni 2024

Kommenterad dagordning

1. Godkännande av dagordningen
2. A-punkter
3. Förslag till direktiv om övervakning av markhälsa och resiliens

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Beslut om allmän riktlinje

Ansvarigt statsråd:

Romina Pourmokhtari

Förslagets innehåll:

Förslaget till direktiv om övervakning av markhälsa och resiliens grundar sig på markstrategin för 2030 och syftar till att uppnå god markhälsa i hela EU till år 2050. Förslaget gäller för all mark och alla markanvändningar.

Förslaget innehåller en skyldighet för medlemsstater att etablera ett övervakningssystem för markhälsa. Genom övervakningssystemet ska medlemsstaterna regelbundet mäta och följa upp tillståndet för jordarna. Medlemsstaterna ska även definiera metoder för ett hållbart brukande och gradvis implementera dessa metoder på all brukad mark.

Förslaget innehåller även en skyldighet för medlemsstaterna att identifiera alla nationella områden som är förorenade eller potentiellt förorenade och att utföra riskbedömningar och åtgärder för att riskerna ska hållas på en nivå som är acceptabel för människors hälsa och miljön.

Under förhandlingen har förslaget ändrats i flera delar. En större flexibilitet för medlemsstaterna i genomförandet av direktivet har förts in. Det har tydliggjorts att medlemsstaterna i större utsträckning kan basera genomförandet på existerande övervakning och provtagningspunkter. Det finns också möjlighet för medlemsstaterna att undanta vissa parametrar (deskriptorer) från provtagning om mätvärdena inte förväntas ändras från föregående provtagningsomgång, vilket är viktigt för övervakning av bland annat skogsmark. Ändringarna medför också att Sverige kommer att kunna använda befintliga myndighetsstrukturer. Det har förts in en uppdelning mellan administrativa markdistrikt och enheter för provtagning och rapportering av markhälsa (markenheter). Medlemsstaterna kan nu välja att ha ett eller flera markdistrikt, vilket underlättar genomförandet i Sverige. Sammantaget bedöms kostnaderna bli lägre än för kommissionens förslag, då Sverige inte behöver bygga upp nya myndigheter och kan använda övervakningsprogram och utgå från befintliga provpunkter.

Det har tydliggjorts i artikel 11 om principer för markexploatering att dessa inte ska påverka medlemsstaternas autonomi gällande fysisk planering samt att lindring av effekter av hårdgörande av mark och markförstörelse ska baseras på ansträngning, ej resultat. I artikel 10 om principer för hållbara brukningsmetoder har det tydliggjorts att principerna i bilaga III ska vara vägledande, inte bindande.

Gällande bedömning av markhälsa har systemet förändrats så att ”*one out, all out*”-principen ersatts av icke-bindande målvärden och operationella gränsvärden. De operationella gränsvärdena sätts av medlemsstaterna utifrån lokala förhållanden och ligger till grund för bedömningen av markhälsan. Vilka åtgärder som ska vidtas i ett område med dålig markhälsa bestäms av medlemsstaten. Markhälsocertifikat har tagits bort ur direktivet.

Undantag för nationellt försvar rörande tillgång till hantering av data inklusive registrering av förorenade områden har införts, vilket varit en viktig fråga för Sverige.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Regeringen avser rösta ja till allmän riktlinje men avser lyfta fram att artikel 10 om hållbara bruksmetoder fortsatt behöver hanteras under trepartssamtalen.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet ägde rum den 5 oktober 2023. Information i MJU och samråd med EUN 14 respektive 15 december 2023 inför miljørådet den 18 december.

Fortsatt behandling av ärendet:

Europaparlamentet antog sin position om direktivet 10 april 2024. Om allmän riktlinje antas vid miljørådet 17 juni kan trepartssamtal inledas så snart ett nytt parlament och en ny kommission är på plats.

Faktapromemoria:

2022/23:FPM125

4. Förslag till revidering av EU:s avfallsdirektiv

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Beslut om allmän riktlinje

Ansvarigt statsråd:

Romina Pourmokhtari

Förslagets innehåll:

Förslaget om en revidering av avfallsdirektivet presenterades av kommissionen den 5 juli 2023. Förslaget fokuserar på åtgärder som ska bidra till miljömässig hållbarhet i livsmedels- och textilsektorn. Dessa sektorer är mycket resursintensiva och följer inte till fullo EU:s lagstadgade avfallshierarki.

För textilavfall innebär förslaget bland annat ett utökat producentansvar för att minska miljö-, hälso- och klimatpåverkan. Förslaget bygger på principen om att det är förorenaren som betalar och som ska ansvara för att förebygga att avfall uppkommer och, om avfall trots allt uppkommer, ansvara för att det förbereds för återanvändning och materialåtervinning.

För livsmedelsavfall föreslår kommissionen två bindande mål för minskat livsmedelavfall till 2030: ett för livsmedelsindustrin och ett gemensamt för handel och annan livsmedelsdistribution, restauranger och offentlig måltid samt hushåll. För livsmedelsindustrin gäller målet minskning av total mängd livsmedelsavfall, medan det för återförsäljare och konsumentled föreslås minskningsmål per capita.

På rådsmötet den 25 mars hölls en riktlinjedebatt gällande kommissionens förslag och på rådsmötet den 17 juni förväntas en allmän riktlinje antas.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Regeringen välkomnar förslaget till reviderat avfallsdirektiv som hanterar livsmedels- och textilavfall eftersom dessa områden har stor påverkan på miljö och klimat. Sverige är positiv till hur förhandlingarna har fortlöpt då vi har fått gehör för flera av våra ståndpunkter bland annat gällande utformningen av producentansvaret för textilier och ökat fokus på den undvikbara andelen av livsmedelsavfallet.

Regeringen anser att det är positivt att det blir harmoniserade regler som bidrar till att skapa lika konkurrensvillkor för textilproducenter i hela EU. Regeringen kan därför välkomna ett producentansvar förutsatt att det främjar en mer hållbar textilproduktion och god hantering av textilavfall samtidigt som företagande inklusive samhällsnyttigt företagande värnas.

Minskat livsmedelsavfall är i linje med de etappmål i miljömålssystemet som redan har beslutats, och regeringen välkomnar därför de föreslagna målen. Regeringen anser att målnivåer och målår ska sättas på en realistisk nivå, att tidigare påvisad minskning av livsmedelsavfall får räknas in i målet samt att man bör fokusera livsmedelsmålen kring ätbar och därmed undvikbar andel. Då Sverige har fått gehör för flera av dessa ståndpunkter kan regeringen acceptera förslaget förutsatt att aktuella minskningsmål inte höjs.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Överläggning i miljö- och jordbruksutskottet den 5 oktober 2023 och den 2 maj 2024, samt information i miljö- och jordbruksutskottet den 21 mars 2024. Samråd i EU-nämnden den 22 mars 2024.

Fortsatt behandling av ärendet:

Förhandlingarna är avslutade i miljørådet och en allmän riktlinje för lagförslaget förväntas antas på aktuellt miljøråd.

Faktapromemoria:

2022/23:FPM126

5. Förslag till direktiv om verifiering och kommunikation om uttryckliga miljöpåståenden (gröna påståenden)**Vilken typ av behandling förväntas i rådet:**

Beslut om allmän riktlinje

Ansvarigt statsråd:

Romina Pourmokhtari

Förslagets innehåll:

Kommissionen presenterade den 22 mars 2023 sitt förslag till direktiv om styrkande och framförande av uttryckliga miljöpåståenden (direktivet om miljöpåståenden), populärt kallat ”gröna påståenden”. Förslaget kompletterar lagförslaget till ett direktiv om mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information genom att fastställa kriterier om miljöpåståenden och miljömärkningar riktade till konsumenter som måste uppfyllas. Förslaget ska stärka konsumenternas möjligheter att fatta välgrundade beslut för att minska miljö- och klimatpåverkan från konsumtionen.

Förslaget är en del av genomförandet av kommissionens gröna giv och bygger på kommissionens handlingsplaner för en cirkulär ekonomi och för konsumentpolitiken.

Ordförandeskapets förslag till allmän riktlinje innebär att en näringsidkare behöver ett förhandsgodkännande av underlaget för ett mer komplext miljöpåstående innan påståendet kan användas i ett kommersiellt syfte. Det är ett tredjeparts ackrediterat organ, i förslaget kallad verifierare, som ska göra bedömningen. För att få ett sådant förhandsgodkännande måste ett antal kriterier vara uppfyllda.

Om miljöpåståendet anses uppfylla kriterierna utfärdar verifieraren ett intyg om överensstämmelse som gör det möjligt att använda miljöpåståendet inom hela EU. För mindre komplexa påståenden innebär förslaget att de omfattas av ett förenklat förfarande för styrkande av underlaget i form av en självdeklaration.

Ordförandeskapets förslag innebär, till skillnad från kommissionens förslag, att mikroföretag inte undantas från direktivet men att de inte behöver tillämpa bestämmelserna förrän efter 42 månader från det att direktivet trätt i kraft. Kommissionen blir också ansvarig för att tillhandahålla digitala verktyg och annat stöd för att särskilt underlätta för mikroföretag att tillämpa bestämmelserna.

Förslaget innebär också att nya miljömärkningssystem endast kommer tillåtas etableras om de vid en prövning bedöms ge ett mervärde. Befintliga offentligägda regionala och nationella miljömärkningssystem kan fortsätta efter att direktivet träder i kraft men måste genomgå en förenklad prövning av ett oberoende nationellt organ. En process för att godkänna och utvärdera nya privata miljömärkningssystem ska inrättas av medlemsstaterna. Vidare införs ett antal grundläggande krav som alla miljömärkningssystem behöver uppfylla, bl.a. att kriterierna ska vila på en vetenskaplig grund.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Kompletteras senare.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Överläggning i civilutskottet den 28 september 2023.

Fortsatt behandling av ärendet:

Europaparlamentet antog den 12 mars 2024 sin position om direktivet. Om en allmän riktlinje kan antas av rådet skulle trepartssamtal med Europaparlamentet kunna starta i slutet av detta år.

Faktapromemoria:

2022/23:FPM80

6. Rådsslutsatser om det åttonde miljöhandlingsprogrammet

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Antagande av rådsslutsatser

Ansvarigt statsråd:

Romina Pourmokhtari

Förslagets innehåll:

EU:s miljöpolitik har sedan mitten av 1970-talet väglett av handlingsprogram, Environmental Action Programmes (EAP), som definierar ett antal prioriterade mål som ska uppnås inom en bestämd tidsram. EU:s åttonde miljöhandlingsprogram (8EAP) trädde i kraft i maj 2022 och är ett beslut om sex tematiska mål som ska uppnås till 2030 (klimatbegränsning, klimatanpassning, cirkulär ekonomi, nollföroreningar, biologisk mångfald och minskad miljöpåverkan) och identifierar de förutsättningar som behövs för att uppnå dessa mål. Kommissionen presenterade i mars i år en halvtidsrapport om 8EAP som fann att de ambitiösa åtgärder som vidtagits av EU genom den gröna given, och i linje med 8EAP, sammantaget har lett till framsteg, särskilt vad gäller att minska växthusgasutsläpp, förbättra luftkvaliteten och mobilisera finansiering för den gröna omställningen.

Halvtidsrapporten tillade att även om många planerade åtgärder, såsom lagändringar, har beslutats, är det för tidigt att bedöma deras inverkan på miljön eftersom de ännu inte fullt ut har genomförts.

Det belgiska ordförandeskapet presenterade den 4 april ett första utkast till rådsslutsatser som svar på halvtidsrapporten.

Rådsslutsatserna är uppdelade i följande avsnitt:

1. *Climate change mitigation* handlar om vikten av att begränsa klimatförändringar genom att nå EU:s klimatmål och effektivt genomföra lagstiftningen i Fitfor55-paketet.
2. *Risk preparedness and climate resilience* som bland annat belyser vikten av regelbundna EU-omfattande klimatriskbedömningar och effektiva verktyg för att övervaka framsteg i riskberedskap på EU och nationell nivå, samt internationellt samarbete.

3. *Circular Economy & sustainable resource management* behandlar cirkulär ekonomi som ett verktyg för att hantera den trippla planetära krisen.
4. *Zero pollution for a toxic free environment* handlar om nollföroreningsambition, inklusive för luft, vatten och mark, och skydd av människors hälsa och välbefinnande.
5. *Nature and biodiversity protection, conservation, and restoration* handlar om betydelsen av att skydda, bevara och återställa natur, biologisk mångfald och ekosystem samt behovet av att effektivt ta itu med drivkrafterna bakom förlusten av biologisk mångfald.
6. *Enabling conditions* lyfter de möjliggörande villkor som krävs för att nå de prioriterade målen i miljöhandlingsprogrammet.

Rådsslutsatserna är inte rättsligt bindande men utgör en politisk viljeyttring om den framtida inriktningen på områdena.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Regeringen välkomnar rådsslutsatserna om det åttonde miljöhandlingsprogrammet som signalerar vikten av att den gröna omställningen förblir central i EU-samarbetet.

Regeringen välkomnar att cirkulär ekonomi fått en betydande roll i rådsslutsatserna. Regeringen har bland annat verkat och fått gehör för skrivningar om cirkulär ekonomis betydelse för klimatmålen, samt vikten av genomförandet av kemikaliestrategin och att adressera bakomliggande faktorer in den linjära ekonomin.

Regeringen välkomnar också skrivningarna i rådsslutsatserna om ett effektivt genomförande av den lagstiftning och de åtaganden som tagits fram inom ramen för den gröna given, t.ex. Fitfor55, som krävs för att stötta den gröna omställningen.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Rådsslutsatserna har inte behandlats i riksdagen tidigare.

Fortsatt behandling av ärendet:

-

Faktapromemoria:

-

7. Meddelande om klimatmål för 2040

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Diskussionspunkt

Ansvarigt statsråd:

Romina Pourmokhtari

Förslagets innehåll:

Den 6 februari 2024 publicerade kommissionen ett meddelande om ett europeiskt klimatmål för 2040. Kommissionen har utifrån en konsekvensanalys rekommenderat ett mål om 90 procent nettominskning av utsläppen till 2040 jämfört med 1990. Enligt kommissionen öppnar meddelandet för en politisk debatt om vägen framåt och utgör ett inspel för nästkommande kommission att ta vidare som lagförslag för att inkludera 2040-målet i den europeiska klimatlagen.

Meddelandet innehåller inga konkreta detaljer om kommande klimatramverk som ska genomföra 2040-målet.

Som bilaga till meddelandet finns en omfattande konsekvensanalys där kommissionen analyserar i huvudsak tre alternativ: (1) en linjär målbana mellan 2030 och 2050 (resulterar i upp till 80 procent nettominskning till 2040), (2) en förlängning av minskningstakten som skulle följa av en oförändrad fortsättning av beslutad lagstiftning inom 55-procentpaketet (resulterar i 85–90 procent nettominskning till 2040), och (3) en målbana med 90–95 procent minskning, i enlighet med den rekommendation som EU:s klimatpolitiska råd har tagit fram. Alla tre scenarier innebär att EU når nettonollutsläpp 2050, men med olika nivåer av kumulativa utsläpp. Kommissionen rekommenderar ett mål i det lägre spannet av målbana (3), med motiveringen att det är det mål som skulle ge EU bäst möjlighet att uppfylla sina åtaganden under Parisavtalet, samtidigt som det skapar en samhällsekonomiskt effektiv bana mot klimatneutralitet 2050.

Vid miljörådet den 25 mars i år hölls ett åsiktsutbyte om kommissionens meddelande. Meddelandet har också diskuterats i rådsarbetsgrupp vid sju tillfällen.

Till rådsmötet den 17 juni har det belgiska ordförandeskapet skickat ut ett underlag med två diskussionsfrågor. Frågorna handlar bl.a om hur EU:s klimatramverk efter 2030 bör utformas för att bidra till konkurrenskraftig klimatomställning, och på vilket sätt ramverket bör beakta åtgärder på efterfrågesidan, t.ex. cirkulär ekonomi.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Kompletteras senare.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Överläggning i miljö- och jordbruksutskottet har hållits den 21 mars 2024. Samråd med EU-nämnden har hållits den 22 mars 2024.

Fortsatt behandling av ärendet:

I meddelandet framgår att ett förslag till revidering av EU:s klimatlag kan presenteras efter att en ny kommission har tillträtt.

Faktapromemoria:

2023/2024:FPM48

8. Meddelande om hanteringen av klimatriskerna

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Diskussionspunkt

Ansvarigt statsråd:

Romina Pourmokhtari

Förslagets innehåll:

Kommissionen presenterade meddelandet om klimatrisker den 12 mars 2024. Meddelandet om klimatrisker är ett svar på den första europeiska klimat- och sårbarhetsanalys (EUCRA) som gjorts på EU-nivå.

Meddelandet betonar att både EU och medlemsstaterna måste bli bättre på att förbereda sig för och hantera de klimatrisker som förväntas förvärras med anledning av klimatförändringarna. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att genomföra de åtaganden som redan finns inom anpassningsområdet. Kommissionens har i det kommande arbetet särskilt fokus på de tematiska områdena ekosystem, hälsa, vatten, livsmedel, infrastruktur och byggnader samt ekonomi.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Regeringen välkomnar att en klimat- och sårbarhetsanalys har tagits fram av EU. Den ger information om de områden inom vilka EU är mest sårbart, och kan ligga till grund för åtgärdsplaner och uppföljning.

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande. Regeringen delar kommissionens uppfattning om vikten att genomföra de åtaganden medlemsstaterna har för klimatanpassningsåtgärder.

Regeringen välkomnar att kommissionen för en dialog med medlemsstater och intressenter i det fortsatta arbetet. Avvägningar behöver göras om vilka åtgärder ska ske på EU- respektive medlemsstatsnivå. Åtgärder för att minska klimatrelaterade risker bör i första hand hanteras av dem som är berörda och ansvariga i enlighet med närhetsprincipen. Ansvar för att klimatanpassa ligger framför allt på lokal nivå där mark- och fastighetsägare ansvarar för skydd av egendom och kommuner ansvarar för den fysiska planeringen. Risker som kan hanteras genom klimatanpassning är ofta lokala och specifika och varje aktör måste utifrån sin verksamhet och lokala förhållanden analysera vilka åtgärder som bör prioriteras.

Regeringen välkomnar kommissionens fokus på de tematiska områdena ekosystem, hälsa, vatten, livsmedel, infrastruktur och byggnader samt ekonomi.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet ägde rum den 2 maj 2024.

Fortsatt behandling av ärendet:

Inväntar information från den nya kommissionen om och i sådana fall hur de avser att ta meddelandet vidare.

Faktapromemoria:

2023/24:FPM51

9. Övriga frågor

a) Aktuella lagstiftningsförslag (offentlig överläggning i enlighet med artikel 16.8 i fördraget om Europeiska unionen)

i) Förordning om att förhindra spill av plastpellets för att minska utsläpp av mikroplast

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Information från ordförandeskapet

Ansvarigt statsråd:

Romina Pourmokhtari

Förslagets innehåll:

Den 16 oktober 2023 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om att förhindra spill av plastpellets för att minska utsläpp av mikroplast. Förslaget har sin utgångspunkt i EU:s gröna giv, EU:s plaststrategi och EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi. I EU:s handlingsplan för nollutsläpp (Zero Pollution Action Plan), anges att utsläppen till miljön ska minska med 30% till 2030. Detta förslag är ett av flera initiativ som ska bidra till att minska oavsiktliga utsläpp av mikroplaster till miljön.

Syftet med förslaget är att förebygga spill av plastpellets och därigenom minska utsläpp av mikroplast. Detta görs genom att fastställa skyldigheter för hantering av plastpellets i alla led i leveranskedjan. Förslaget omfattar producenter, konverterare, återvinningsföretag, transport och logistikföretag som hanterar mer än 5 ton pellets per. Transporter till havs omfattas inte av förslaget men diskussioner pågår om att eventuellt inkludera dessa i förordningen.

Föreslagna bestämmelser är baserade på befintlig bästa hanteringspraxis inom branschen. Förslaget innebär bland annat skyldigheter för verksamheter att se till att förluster av mikroplast undviks och skyldigheter att omedelbart vidta åtgärder för att avhjälpa förluster som inträffat.

En riktlinjedebatt om förslaget hölls vid miljørådet 25 mars.

ii) Förordning om uttjänta fordon (ELV)

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Information från ordförandeskapet

Ansvarigt statsråd:

Romina Pourmokhtari

Förslagets innehåll:

Den 13 juli 2023 presenterade kommissionen ett förslag om förordning om cirkulära krav för konstruktion av fordon och för hanteringen av uttjänta fordon. Förslaget är en del av EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi och den nya industristrategin för Europa som lägger ut färdplanen för den europeiska industrin att uppfylla målen för EU:s gröna giv. Syftet med förslaget är att underlätta övergången till en mer cirkulär fordonsindustri, från design av nya fordon till hantering av uttjänta fordon.

Förslaget fastställer krav på cirkularitet gällande konstruktion och tillverkning av fordon när det gäller återanvändbarhet, återvinning och återvinningsbarhet samt användning av återvunnet material. Det ska verifieras vid typgodkännande av fordon samt vid informations- och märkningskrav på delar, komponenter och material i fordon, bl.a. via ett s.k. cirkulärt fordonspass. Förslaget innehåller även krav på utökat producentansvar, insamling och behandling av uttjänta fordon samt export av begagnade fordon från EU till tredjeland.

b) Internationella plastförhandlingar (INC-4)

Vilken typ av behandling förväntas i rådet:

Information från ordförandeskapet och kommissionen

Ansvarigt statsråd:

Romina Pourmokhtari

Förslagets innehåll:

Den fjärde förhandlingsrundan för ett nytt globalt avtal mot plastföroreningar avslutades i Ottawa den 29 april. Mötet förhandlade den text som tagits fram efter INC3 och som innehöll alla förslag till avtalstext. Även om viss framgång kring att strömlinjeforma text gjordes under veckan, är det uppenbart att det fortfarande finns stora skillnader i hur delegationerna tolkar mandatet från UNEA resolution 5/14 som ligger till grund för avtalets omfattning och inriktning.

Det är framför allt frågor kring minskning av primär plastråvara och kemikalier i plast som är en vattendelare i förhandlingar. Noterbart är att gruppen av likasinnade utvecklingsländer varav flera oljeproducerande länder verkar frekvent för att ett nytt avtal inte ska inkludera ovan åtgärder. Vid mötet beslutades om en intersessionell process för dels tekniska delar av avtalet, dels för frågor som bidrar till avtalets genomförande (finansiella frågor) som ska löpa fram till det avslutande INC5 i november.

c) Det ungerska ordförandeskapets arbetsprogram**Vilken typ av behandling förväntas i rådet:**

Information från det inkommande ungerska ordförandeskapet

Ansvarigt statsråd:

Romina Pourmokhtari

Förslagets innehåll:

-